

Bisericile Apostolice

Din „Istoria Bisericească de Eusevie Popovici

(Fine)

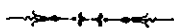
De alt fel sf. Scriptură îl numește numai ajutorul lui Varnava și al lui Pavel și acest din urmă dă ordine la Roma și din Roma lui Marcu ca și lui Timoteiu, Tit și altor ajutători ai săi. Deci s'ar putea și aceea, că în Epistola lui Petru este vorba de alt Marcu, poate chiar de un fiu trupesc a lui Petru, și din acest motiv numele Marcu din epistola lui Petru n'ar fi o dovadă, că sub Babilon trebuie a înțelege Roma și că Petru a scris din Roma. Cu un cuvânt sf. Scriptură nu conține nimic, ce ar putea servi ca dovadă, că Petru a fost în Roma. De asemenea e foarte remarcabil, că Pavel nici o dată nu amintesc ce-va despre Petru, nici în epistolele, pe cari le-a scris din Roma, nici în epistola, care a scris-o către Romani, și că el după cum însuș se exprimă în epistola sa către Romani (15, 20), n'a fost omul, care se zidează pe temelie străină, adevărat să lucreze acolo, unde a început a lucra alt Apostol. Așa dar după sf. Scriptură Biserica din Roma fu fondată nu de Petru, ci de simpli creștini, de ucenici și ajutători ai Apostolilor și cel puțin mai apoi cu deosebire de către consăngenii, cunoscuți și ucenici ai Apostolului Pavel, apoi fu întărită de Pavel în persoană, care muri aici martir în adevăr, cum mărturisesc deja în veac. 1 Clement Romanul și cum el însuș arată în cele 2 epistole către Timoteiu scrise din Roma, că și așteaptă sfârșitul. Scriitorii de valoare până la începutul veac. 4 numesc ca cei dintâi episcopi ai Romei pe următorii *Linus*, *Cletus* sau *Anacletus* sau și *Anacletus*, *Clement*. Însă un *Linus* și un *Clement* se întilnesc și între ucenicii lui Pavel și el îi spune pe nume în epistolele sale. Totuș scriitorii cei vechi nu stau în deplin acord despre șirul acestor primi episcopi ai Romei, căci pe când la sfârșitul veac. 2 Irineu afirmă, că cel întâiu episcop al Romei a fost *Linus*, iar al doilea numește pe *Anaclet* și al treilea pe *Clement*, la început veac. 3 Tertulian, luându-se poate după apocrifele pseudo-clementine dela sfârșitul veac. 2 spune anume, că cel dintâiu episcop a fost *Clement*, iar un alt scriitor care a viețuit cel mai de timpuriu la sfârșitul veac. 4, dar mai probabil abia la începutul veac. 5, autorul necunoscut al scrierei numite *Constituțiunile apostolice*, notează pe *Linus* ca primul episcop, iar ca al doilea pe *Clement*. Însă mai înainte de finea veac. 4 nimeni nu zice, că primul episcop al Romei ar fi fost Petru. Chiar un apocrif eretic tendențios dela finea veac. 2. Pseudo-Clementinele, numite mai sus, care după credința unora ar conține această relație, spun numai că Petru a fost la Roma, a fondat Biserica din Roma și a predicat în ea, iar înainte de moarte a încredințat

scaunul apostolic al său lui *Clement*, pe care-l hirotoni Episcop al Romei. Dela mijlocul veac. 2 tradiția spute cu siguranță, că Petru a fost și a predicat în Roma precum și că a murit aici martir. Așa mai întâiu apocriful eretic al pseudo-clementinelor. Apoi apocriful ortodox sau catolic al „Actelor lui Petru și Pavel“. Ea pune ast-fel alături cu Petru și pe Pavel, pe când până atunci de și mai mulți scriitori, adevărat atât *Clement Romanul* cât și *Ignatie* numesc pe Petru și Pavel unul după altul, ca două mari autorități recunoscute în Biserica Romei, dar nu zice expres, că amândoi Apostolii au predicat în Roma sau că amândoi, adevărat că Petru ar fi murit tot în Roma ca și Pavel. Însă la finea veac. 4 mai întâiu *Catalogul cronologic* al episcopilor romani, compus în Roma la 354 sub Liberie episcopul Romei, zice deja, că Petru după ce în anul al doilea a împărăției lui *Claudiu* a pus primul fundament al Bisericii din Roma, a fost și primul episcop al Romei, și că a fost episcop aici 25 ani după ce mai înainte fusese 7 ani episcop în Antiohia. Scirea aceasta se află apoi și la *Ieronim*, care studiasse în Roma și simpatiza cu ea, în opera lui: *Liber de viris illustribus seu Catalogus Scriptorum ecclesiasticorum*, și în traducerea latină a *Croniceii lui Eusevie*, care nu mai există în originalul grec. Această scire ar afla, se zice, confirmarea și în *Faptele Apostolilor*, care spun, că Petru după ce a fost liberat prin minune din închisoarea lui *Irod Agripa* s'a dus din *Ierusalim* „în alt loc“, înțelegându-se aici prin „alt loc“ Roma. Pe această tradiție posterioară se bazează apoi episcopii Romei în pretenția lor despre un Primat juridicțional, declarând, că ei sunt succesorii Apostolului Petru și afirmând că *Cristos* a dat lui Petru un Primat de jurisdicție, adevărat o supremație asupra celorlalți Apostoli și asupra întregii Biserici, și că de vreme ce Petru a fost primul episcop al Romei, asemenea supremație se cuvine și succesiorilor săi, Episcopilor Romei. Această pretenție a fost multiplu combătută și în contra ei Biserica orientală afirma următoarele: Petru ce-i drept a fost întâiu între Apostoli, și a avut un primat de onoare dar nici de cum o supremație, un primat de jurisdicție; de aceea nici succesiorilor săi, Episcopilor Romei, nu li se cuvine asemenea primat. Însă orientalilor nu le-a trecut prin minte, că Petru n'a fost nici de cum episcop al Romei, o dată ce ei primiseră de bună credință tradiția în forma, ce luă ea până la finea veacului 4. Tocmai Protestanții au meritul de a fi cernut această tradiție și de a fi dat la lumina zilei rezultatul, că de și Petru a putut să fi fost în Roma, aceasta s'a putut întâmpla tocmai la sfârșitul vieții sale, dar e imposibil să fi fost el fondator și episcop al Bisericii din Roma. Criticii mai extremi ca *Baur*, ca ucenici săi *Zeller* și *Lipsius*, afirmară chiar, că Petru nici o dată n'a fost în Roma. Dar criticii mai moderați, cum e însuș *Hilgenfeld* ucenic al lui *Baur*, voesc a concede, că Petru, de și nu se dovedește, că a fost la Roma, totuș a putut să fi fost la sfârșitul vieții sale, dar el n'a putut întemeia propriu zis Biserica din Roma și a fi episcop al ei. Critica protestanților își bazează afirmarea ei mai

întâiu pe S. Scriptură, apoi și pe mărturiile scriitorilor vechi până la mijlocul veacului 2, cari nu dau nici o scire anume, că Petru a fost în Roma. Abia la mijlocul veacului 2 *Papia*, episcop din Ierapole, contimpuran și amic cu Policarp episcopul Smirnei, zice că de și Petru nu a fost în Roma, dar că Marcu pe care Pavel îl înfățișează ca fiind activ și cu obligațiuni în Roma a fost companionul lui Petru și a compus Evangelia sa după predica lui Petru ca interpretul (*ἑρμηνεύτης*) acestuia. În decumun acest *Papia* e considerat ca un ucenic al apostolilor și anume ca ucenicul apostolului Ioan, și în adevăr est-fel îl declară și Irineu, ucenicul lui Policarp la finea veac. 2, dar Eusevie era de părere, că *Papia* nu fū neenicul apostolului Ioan, ci al unui presbiter Ioan și că el nici n'a cunoscut pe Apostolul Ioan. Criticii protestanți mai riguroși argumentează în modul următoriu: Dacă teologii și istoricii romani declară, că *Papia* ca ucenic al apostolului Ioan este bine informat și demn de credință, lucrul nu e necontestabil. *Papia* cum el însuș istorisese, a adunat din spusele contimpuranilor săi relații despre Isus și apostoli și despre învățăturile lor, intitulându-le „*Explicări la Cuvintele Domnului*”; de și acestea s'au pierdut, dar alți scriitori bisericesci, între care și Eusevie ne-au păstrat fragmente din ele. *Papia* ne spune în unul din aceste fragmente, că Marcu a fost ucenicul și companionul Apostolului Petru și a compus chiar Evangelia sa după predica Apostolului Petru, ca credincioșii să aibă și în scris cele ce ascultară dela Petru. *Papia* este cel dintâiu, care prin cele ce relatează despre Evangelistul Marcu, îl declară indirect pe acesta identic cu Marcu cel din Epistola I a lui Petru și ast-fel pune bază deducțiunii, că și Petru a predicat în Roma și trebe să fi scris epistola sa din Roma iar nu din Babilon, de oare-ce din epistoalele lui Pavel scrise în Roma se vede, că atunci locul obicinuit al petrecerii lui Marcu, nu era Babilonul, ci Roma și din relația lui se vede, că Marcu era companionul și ajutorul Apostolului Petru. Însă *Papia* ne spune el însuș, că a adunat din gura popoului și, după cum îl judecă Eusevie, „*era mărginit la minte, cum ori-cine se poate convinge din scrierile lui*”; așa dar mărturia lui *Papia* și în privința celor ce zice el despre relația Evangelistului Marcu cu Petru nu este absolut admisibilă, cu atât mai puțin poate servi de bază sigură pentru conclusia, că teatrul acestei relații trebe să fie Roma, dacă Evangelistul Marcu a predicat pentru un timp și în Roma, de oare-ce Marcu a putut fi de ajutoriu cât-va timp lui Pavel în Roma și cât-va timp lui Petru în Babilon. Dar de și mărturia lui *Papia* nu e o dovadă despre activitatea lui Petru în Roma, totuș un contimpuran al lui, adecă *Dionisie Episcopul Corintului* (pe la 170), dă relații adevărate, chiar după mărturisirea criticilor mai riguroși, despre activitatea Ap. Petru în Roma. În adevăr *Dionisie* scrie creștinilor din Roma și le amintese, că Petru și Pavel au fondat Biserica din Corint și cea din Roma, au predicat împreună în Corint și în Italia

și aici au murit martiri. Deci dacă *Dionisie* n'a cules aceste sciri din spusele popoului, ce lesne rătăcesce, sau din apocrife, ce sunt și mai eronate, ci a fost informat mai bine, ceea ce chiar se poate. Cu alte cuvinte criticii mai moderați opinează că: dacă *Dionisie* a știut adevărul în realitate, atunci Petru negreșit a fost cu Pavel în Corint precum și în Roma, dar atunci-el s'a putut duce acolo tocmai pe la sfârșitul vieții sale, după ce Pavel, cum spun Faptele Apostolilor, predicase doi ani în Roma, căci până la sfârșitul celor 2 ani cât a stat Pavel în Roma, cum se vede din Faptele apostolilor, și în care timp Pavel a scris epistoalele sale către *Filipeni*, *Coloseni*, *Efeseni* și către *Filemon*, e sigur că Petru încă nu venise în Roma; tocmai după aceasta putu veni aici și Petru prin Corint, și după o activitate comună cu Pavel în Corint și în Roma, amândoi Apostolii au putut apoi suferi aici martiriul pe la a. 67. Și dacă Epistola I a lui Petru e scrisă în adevăr din Roma, atunci și ea se poate data numai din timpul următoriu închisorei cei dintâi a lui Pavel în Roma, în care timp ea coincide foarte bine, precum și a 2 epistoală a lui Petru poate să dateze din ultimul timp de activitate comună în Roma a ambilor Apostoli. Rămâne bătătoriu la ochi, dacă și Petru era în Roma în timpul ultimei închisori a lui Pavel în Roma, că Pavel nu spune nimic despre aceasta în a 2 epistoala către Timoteiu, scrisă din această închisoare; dar împrejurările foarte extraordinare și cam întemecate pentru noi, când în scrisă această epistoală, ne permit a nu trage din tăcerea acestei *singure* epistoale, din a doaua închisoare la Roma a lui Pavel aceleași deducțiuni ca din tăcerea celor patru epistoale din întâia sa închisoare la Roma. Așa dar dacă mărturia lui *Dionisie* este deamă de credință, atunci Petru s'a putut duce la Roma tocmai pe la sfârșitul vieții sale, ceea ce confirmă în cât-va și *Lactanțiu* la începutul veac. 4. El zice, că Petru a venit în Roma sub domnia lui Neron. Iar dacă Petru veni în Roma abia după întâia închisoare a lui Pavel în Roma, apoi atunci Biserica din Roma era deja de mult întemeiată și consolidată de Pavel. Atunci el nu mai putu fi nici episcop al Romei, de oare-ce muri curând după aceea și nu era nici de cum în us și nu convenea misiunii apostolice ca Apostolii să ia asupra și demnitatea de episcop adecă păstoria permanentă a Bisericilor fondate de ei și cu atât mai puțin acelor fondate de alții. Așa dar *Dionisie* din Corint mărturisese despre o activitate comună a Apostolilor Petru și Pavel în Roma; această activitate, de oare-ce nu e de crezut că Petru ar fi predicat în Roma mai înainte, a putut avea loc numai pe la sfârșitul vieții lor; *Dionisie* mărturisese asemenea că amândoi Apostolii au suferit în Roma moartea martirică tot într'un timp. După *Dionisie* din Corint, adecă după a. 170, scriitorii de valoare dau relații din ce în ce mai dese, că nu numai Pavel, ci și Petru a întemeiat Biserica din Roma, adecă au întărit-o și i-au dat regule, apoi că amândoi Apostolii au murit martiri în Roma

toț într-un timp, sub Neron. Ast-fel Biserica din Roma ni se înfățișează întemeiată de Petru și de Pavel. Istoriile apocrife, ce se iviră la finea veac. 2 despre călătoriile și predicele Apostolului Petru și luptele sale cu ereticul Simon Magul, încep a afla credința în veac. 3, și la scriitorii bisericești cei mai buni, fiind-că pe la mijlocul veac. 2. *Iustin Filosoful și martirul*, un bărbat foarte respectabil, s'a înșelat; el pără a confirma acele istorii prin mărturia greșită, ce da despre succesul lui Simon Magul în Roma și deci în veac. 3 Roma negreșit se numește scaunul lui Petru, catedra lui Petru — trecându-se sub tăcere Pavel — iar episcopii Romei își însușesc deja moștenirea lui Petru, a celui dintăiu dintre Apostoli și mentorului lor, în privința catedrei sau a autorității în materie de credință; dar încă nu se zice nimic, că Petru a fost în adevăr și episcop în Roma. Tocmai în veac. 4 începe peste tot a se zice mai întâiu, că Biserica din Roma a fost fondată întâiu și propriu zis de Petru, de oare-ce Iustin spune, că Simon Magul a venit în Roma deja sub Claudiu, iar Petru a trebuit să se fi dus și el acolo curând după acela; apoi că și Eusevie spune așa în Istoria bisericească a sa, de și încă chiar pe la 380 clericul necunoscut din Roma, pe care unii îl indentifică cu diaconul Hilarius, compunând *Ambrosiastul*, adecă un comentariu la epistolele lui Pavel atribuit mult timp în mod fals episcopului din Mediolan Ambrosie († 397), crede că poate să zică în scrierea sa următoarele: „*Românii au devenit creștini fără să fi văzut nici o singură minune și nici un singur apostol*“. Dar mai târziu scriitorii romani pe lângă că afirmă, cum că Petru a fondat întâiu Biserica din Roma, încep a adaugo încă, că el a fost acolo și episcop 25 de ani. Istoria bisericească a lui Eusevie încă nu zice, că Petru a fost episcop în Roma. Cel dintăiu scriitoriu cunoscut care recepă această tradiție pe la sfârșitul veac. 4 este Ieronim; el fū educat în Roma și mai târziu a funcționat un timp ca secretariu al lui Damasus episcopul Romei († 384). El a primit această tradiție după catalogul episcopilor Romei din a. 354, adecă din *Catalogul Liberian* compus sub Liberie episcopul Romei (362—366) și a localizat-o în forma ei deplină atât în scrierea sa proprie „*De viris illustribus*“ cât și în traducerea latină liberă făcută de el sau mai bine în *prelucrarea Cronicului lui Eusevie*, al cărui text original grec s'a pierdut. Dar poziția, ce avea Roma, ca cel întâiu oraș și doamna lumii a trebuit să aibă de rezultat, că întărirea Bisericii din Roma de cătră Apostoli ce era privită drept întemeierea ei de Apostoli, chiar dacă ea se făcū numai de Apostolul Pavel, cu atât mai vĕrtos însă când tradiția o atribui ambilor Apostoli corifei, lui Petru și Pavel, a asigurat acestei Biserici locul cel dintăiu și autoritatea cea mai înaltă între toate Bisericile.

Între Nazareni

De un timp incoaci jurnalele noastre, mai ales cele bisericești, se ocupă adese ori și cât se poate de serios cu secta nazareană sau secta pocăiților.

Și bine fac.

Lățirea acestei secte între Români este un mare pericol nu numai din punct de vedere bisericeșc ci și național.

S'a dat de gol părerea, că nazarenii se pierd, se sting, dacă vor fi desconsiderați, desprețuiți.

Lățirea lor trebuie să ne pună pe serioase gânduri atât pe preoți, cât și ceealaltă inteligență, căci pericolul e amenințatoriu.

Nazarenismul este deja o bubă mare și veninoasă pe corpul bisericii românești din Ungăria. Uniții, cari înainte cu unul-doi ani se laudau, că nazarenismul n'a cucerit din credincioșii lor, astăzi sunt siliți să recunoască, că și între ei se înmulțesc nazarenii, și se frământă, ca să-i stirpească sau cel puțin să impedece lățirea lor.

Buba trebuie vindecată.

Unul dintre mijloacele cele mai eficace pentru ajungerea scopului este studierea sectei nazarene, — un mijloc de mult recomandat în Foaia Diecesană, dar prea puțin băgat în seamă.

Pecat de timpul pierdut cu *desconsiderarea și desprețuirea* nazarenilor! Ce bine ar fi, dacă astăzi am cunoaște bine pe nazarenii români și toate învătăturile lor, nu din cărți străine și combinațiuni, ci din observare directă și comunicare cu ei.

Tot de una am fost de părerea aceasta, a trebuit însă să me aplec și să primesc părerile bărbaților, cari „trăesc între nazareni și îi cunosc“.

Și cu toate că am primit părerile acestor bărbați, totuș m'am ocupat cu o parte din nazarenii noștri.

Mai de multe ori am fost între ei, am discutat cu fruntași de ai lor, am participat chiar la adunările lor.

În cele umătoare voi împărtăși prima mea petrecere între nazareni români cu scopul, ca să-i fac cunoscuți în cercuri mai largi.

*

Erau feriile Pascilor.

Am hotărît, că aceste ferii să le petrec într'un sat, în care sciam, că sunt nazareni.

Zis și făcut.

Am călătorit la satul T., unde am un vĕr neguțatoriu și birtaș. În sat n'am fost cunoscut.

Prin mijlocirea și în casa vĕrului meu am convenit cu tata unui fruntaș nazarean.

Acest om, care a făcut asupra mea impresiunea, că e învățat să trăească bine, mi-a istorisit numai lucruri bune despre fiul său Nicolae, de când acesta s'a făcut nazarean. *Copilul meu* — zicea bătrânul — *de când s'a făcut nazarean e om deosebit. Are un talent de ne pune pe toți în uimire. Și-a cumpĕrat foie și ciocane.... scie covăcia fără să o fie învățat*

când-va și de la cine-va. Toată ziua tace și lucră neobosit. Sara se roagă și cântă cântări sfinte. Se mulțamește cu puțin, nu bea beuturi spirituoase, nu fumează, ceea ce făcea odată. Rabdă ori ce sudalmă și baljocură . . . . E însurat. Muierea lui nu e nazareană și el nu o silește să se facă, deși îi dă sfatul. În o casă cu Nicolae trăesc încă doi frați de ai lui, copiii mei, cu muierile și copiii lor. Unul dintre frați socotesc nazarenismul de o prostie și duce o viață ca toți oamenii; celalalt a fost câștigat pentru nazarenism, dară nu i-s'a arătat, căci de câte ori a fost la adunare i-s'a înlămplat ceva, așa odată i-s'a umflat o bucă, altă dată a căpălat durere de cap etc. . . .

La întrebarea mea, că de ce nu se face el, bătrânul, nazarean, mi-a răspuns: Nu pot trăi după regulile lor; nu pot trăi fără miuncină și fără beutură. Și chiar și atunci, când am vorbit eu cu el, în Joia Mare, era cam aburat.

Am mers la casa bătrânului și am aflat pe Nicolae lucrând în o moară mânăată de cai. Acolo era un străin, căruia i-se măcina cucuruz. Dând „Bună ziua!” Nicolae mi-a mulțamit fără să se uite la mine.

După ce a ieșit străinul, bătrânul i-a spus lui Nicolae, că voiesc să vorbesc cu el.

„Mi-s'a spus, că ești nazarean — i-am zis eu — și auzind despre nazareni și bune și rele aș dori să vorbesc cu D-tă, dacă nu te superi, despre învățăturile voastre . . . . Poți vorbi cu mine?”

„Nu numai că pot, dar am și datorință de a vesti oamenilor cuvântul lui Dumnezeu” — mi-a răspuns el ducându-mă în casă.

În casă erau două muieri, dintre cari una era muiera lui Nicolae, și nisce copilași.

Între aceștia am început următoarea conversare:

„Sunt mulți nazareni în T.?”

„Foarte puțin.”

„De când ești nazarean?”

„Nu tocmai de mult.”

„Ce te-a îndemnat să te faci nazarean?”

„Darul Domnului nostru Isus Cristos.”

„Și pentru ce te-ai făcut nazarean?”

„Pentru că numai la noi, în societatea Domnului, este mântuire.”

La dorința mea Nicolae s'a dus și a trimis și după alți nazareni.

Sucesiv au venit vro opt, ba chiar și alți vecini, cari n'au fost nazareni, dar vedeau în nazareni nisce oameni deosebiți

În timpul, cât Nicolae n'a fost în casă, muiera lui m'a întrebat cu mirare, de nu cumva și eu vreau să mă fac nazarean. I-am răspuns, că de o cam dată nu, și am întrebat-o, dacă îi pare bine, că Nicolae e nazarean. Ea mi-a răspuns, că-i merge bine, dar traiul cu el e ca cu un mut . . . . îi duce frica să nu nebunească.

Vorbind cu toți nazarenii adunați, mi-am câștigat oare care cunoștință despre învățăturile sectei lor, pe cari ei le scot numai din sânta Scriptură explicată în

mod individual, și despre alte referinți de ale lor, ce le voui aminti mai jos.

Dogmele nazarenilor despre Dumnezeu, ființă și însușirile lui, în esență, sunt una cu ale noastre. Tot așa cele despre treimea persoanelor, despre activitatea lui Dumnezeu în genere și a persoanelor în special.

Pecatul stramosesc a fost un păcat personal al protopărinților. Omul se naște fără păcat. Botezul copiilor n'are înțeles. Păcatele se iartă prin „baia renascerii”, adică prin botez, care se poate administra numai asupra acelora, cari cred și se pocăiesc, prin acufundare în apă.

Biserica, societatea Domnului, o formează numai nazarenii pocăiți, cari cu predilecție se numesc aleșii, copiii lui Dumnezeu; iar într'olaltă frați. Biserica aceasta a existat tot de una între oameni și va exista până la sfârșitul lumii.

Împărțirea bisericii în păstori și păstoriți nu o admit nazarenii. Fie care nazarean poate și are datorința de a administra tainele și a învăța cuvântul lui Dumnezeu, și atunci, când învață, nu nazareanul, ci Duhul sânt vorbește în el.

Afară de botez, nazarenii au căsătoria, validă până un soț comite adulteriu, cuminecătura și mărturisirea.

Mărturisirea este condiția, dela care depinde intrarea cuiva în societatea nazarenilor. Mărturisirea se face aceloră, cari au fost vătămăți prin păcat, cât și nazarenilor, în sinul cărora vrea mărturisitul să între. De odată cu mărturisirea are loc — în cât se poate — și desdaunarea.

După moarte sufletele vor fi aruncate în raiu sau iad. La a doaua venire aud numai sentință. Fericirea și nefericirea viitoare o descriu nazarenii cu cele mai vii colori.

(Va urma)

Serbarea zilei de 24 Ianuarie

A 44-a aniversare a Unirei-Principatelor s'a serbătorit în România cu o deosebită solemnitate.

În Bucuresci „Liga Culturală” a dat la Ateneul Român o frumoasă serbare pentru comemorarea acestei zile, scumpe neamului românesc.

Sala era literalmente plină de lume.

Serbarea s'a început printr'o conferință ținută de dl G. Panu deputat, despre „Ideia națională și ideia de stat”.

Dl G. Panu, după ce face elogiul zilei și arată, cât au binemeritat dela patrie acei cari au făcut Unirea, intră în subiectul conferinței d-sale.

Oratorul spune, că ultima sa conferință, tot pentru Liga Culturală, a ținut-o la Ateneu în 1892. Câtă deosebire este însă între atunci și acum: deosebire în bine. Atunci am confundat ideia politică cu ideia culturală. A fost o greșală.

Sunt state, zice d-sa, cari n'au idee națională, cum este Elveția, Belgia. Popoarele mari, cu idei naționale, când își termină aspirațiunile, se dedau la cuceriri. Numai la popoare mici, cum suntem noi, ideea națională este senină.

În fundul ideei naționale exploatate de state mari, există o basă de cucerire. La ele se perde ideea de naționalitate și rămâne numai cea de stat.

Noi, ca idee politică, pentru moment să luăm lucrurile așa cum sunt. Unii din Români aparțin imperiului dualist, alții Rusiei, Turciei. În asemenea situație ce putem face? Să-i desrobim? Ar fi lucru imposibil. Așa fiind, avem un mijloc de a-i desrobi prin limbă, cultură, literatură, artă. Unitatea culturală este aceea, care ne leagă cu cei din Bucovina, Transilvania, Basarabia, Macedonia.

Ca exemplu putem lua poporul german, care este atât de strâns legat prin limba și literatura sa.

Acesta este mijlocul, prin care la un moment dat se pot îndeplini lucruri mari.

Limba este mai trainică decât ori-ce cucerire.

Aceasta a înțeles-o Liga. Când literatura noastră va fi gustată de toți, atunci am săvârșit unitatea culturală a poporului român, și aceasta va fi cea mai mare cucerire pe care am fi făcut-o.

Conferențiarul arată apoi fazele prin cari a trecut literatura noastră și cum supremația am avut-o pe rând, când noi de aci, când Românii de peste munți. Acum sediul intelectual este la noi. Și e natural să fie așa, căci o dezvoltare literară presupune independența și e foarte greu să te dezvolti, în domeniul literaturii, când nu ești liber.

Franța este aceea, care ne-a oprit pe noi în dezvoltarea noastră intelectuală prin forța ei literară.

Când vom ajunge să avem o literatură gustată de 10 milioane de cetitori, atunci și noi ne vom ridica nivelul cultural.

Noi, termină oratorul, avem datorie să ne cultivăm limba, să ne îmbogățim literatura.

Tunete de aplause acoper ultimele cuvinte ale distinsului conferențiar.

După aceea, corul societății Carmen, dirigeat de dl G. D. Chiriac, a cântat cu o rară măiestrie „Deșteaptă-te Române“, „Hora Unirii“, „Cucuruz cu frunza în sus“, „La drum“, etc.

Societatea istorică a studenților în litere a ținut o ședință festivă la Ateneu participând și ministrul instrucțiunii publice Spiru Haret. S'au ținut cuvântări ocazionale și o conferință: „24 Ianuarie“, după cari au urmat diferite producțiuni musicale și de gimnastică. Societatea a trimis apoi o telegramă M. S. Regelui și alte două telegrame ministrului president Sturdza și dlui Gr. Tocilescu.

Iată telegrama adresată Regelui:

„Tinerimea universitară, întrunită la chemarea societății istorice a studenților în litere pentru a sărbători a 44-a aniversare a Unirii țărilor surori, depune, plină de entuziasm, omagiile de respect și de credință

la picioarele Tronului Majestății Voastre și salută în Majestatea Voastră pe geniul protector și înălțătoriu al României“.

Aniversarea a fost serbată și de corpul profesoral și elevii dela Seminarul central, apoi la Seminarul pedagogic etc.

În Iași încă s'a serbat ziua de 24 Ianuarie y. cu solemnitate deosebită. Elevii și profesorii școalelor, în asistența unui imens public, s'au concentrat pe Piața Unirii, unde s'a ținut discursuri și s'a jucat hora unirii.

Sărbarea s'a continuat la universitate, unde au vorbit d-nii A. C. Cuza și presidentul Ligei P. Grădișteanu.

Asemenea serbări au fost în toată țara.

Varietăți

Mulțămită publică. La fondul de ajutorare „Ioan Popasu“ au mai binevoit a contribui: 1. Prea On. Du. protopresbiter Trifon Miclea din Satul-nou o acție de la institutul de credit și Economii „Concordia“ din Uzdina în valoare de 100 cor., 2. Mult stimatul Domn Petru Călcionariu și doamna Aneta Călcionariu 10 cor., Prii mească maritimoișii donatori și pe calea aceasta celor mai sincere mulțămiri Caransebeș în 31 Ian. 1093. *Dr. Iuliu Olariu* președinte, *Dr. P. Ionescu* cassarius.

Dare de samă și mulțămită publică. „Iar despre milă faceți și voi așa, precum am ordonat bisericilor Galatiei. În ziua duminică a săptămănei fiți care din voi se pună de o parte, strigând, ca nu venind eu să se facă stringerea atunci“ (I Corinteni cap 16. v. 1. 2). Aceste cuvinte adinc săpate în inima mult veneratului preot Sinesiu Bistrean au avut efectul cuvenit; căci Sântia Sa compătîmind slăbiciunea ostenelelor mele, au luat însuș inițiativa și au influențat asupra iubiților săi credincioși, colectând pre seama sfintei Mănăstiri frumoasa sumă de 40 de cor. dela următorii credincioși și anume: Sf. Biserică 4 cor. 40 bani, Sinesiu Bistrean paroh 3 cor., Iosif Crăguia epitrop și primar comunal 2 cor., Pavel Cipu, învățătoriu 2 cor., Nicolae Radici, administrator averei com. 2 cor., Ioan Almăjan, membru comitetului parohial 2 cor., Pavel Radiciu epitrop 2 cor., Nicolae Giura, membru în comitetul parohial 2 cor., Mihail Pană cantor bisericesc 2 cor., Ioan Stoia, agronom, 2 cor., Păun Ghita, 2 cor., George Cotirlă 2 cor., Fiu Brinzei membru comitetului parohial 1 cor. 20 fil., Petru Tătar, reprezentant 1 cor. 20 fil., Ioan Cotirlă 1 cor., Marian Giura 1 cor., Petru Firanda, 1 cor., Ioan Tătar jurat comunal 1 cor., Dimitriu Tătar 1 cor., Ioan Crăguia 1 cor., Ioan Duma 1 cor., Ioan Craia 1 cor., Pavel Barbu 1 cor., Pau Duma 80 fil., Crăciun Crăguia 40 fil. Urmează ofertele credincioșilor din Prilipeț adunate de părintele Frimie Borchescu: Sf. Biserică 4 cor., Eremie Borchescu, preot 1 cor., George Bogdan

notariu cercual 1 cor., Filipoviciu Sandor notariu pensionat 1 cor., Anența Bhdariu preteasă văduvă 1 cor., Dela mai mulți sub 3 cor. 40 bani. Total 11 cor. 40 bani. După dinșii urmează credincioșii din Iladia. Cu frumoasele lor contribuiri, sub influința blânzilor lor păstori Iosif Ania și Simeon Luca, cari le-au vorbit cu scurte dar măduoase cuvinte adinc emoționați despre însemnătatea scopului sublim, ce-l urmăresc eu. Iată roadele duhovnicesci a-le evlavioșilor creștini: Iosif Ania paroh 2 cor., Albu Adam notariu cercual 5 cor., Ioan Sirbu jude comunal 2 cor., Petru Țeicu 2 cor., Ioan Țeicu com. 2 cor., Teodosie Popovici com. 2 cor., Irimie Dan vice-notariu 1 cor., Iosif Catina 1 cor., Ioan Corcan sub-jude 1 cor., Moise Luca 1 cor., Iliă Luca 1 cor., Serafin Țeicu 1 cor., Ioan Bunghi 1 cor., Stefan Moisă 1 cor., Iosif Cichiri 1 cor., Vucu Luca 1 cor., Toma Murgu 1 cor., Stefan Țeicu 1 cor., Sima Ania 1 cor., Adam Rusmir 1 cor., Stefan Lazar 1 cor., Pavel Gosta 1 cor., Paun Moisă 1 cor., Stefan Lazar 1 cor., Iancu Petruț 1 cor., Parascheva Miclea 1 cor., Dumitru Corcan 1 cor., Petru Jucu r. Stanilă com. 1 cor.; iar dela Ioan Balan, Simeon Fira, Iosif Sirbu, Iliă Murgu, Ioan Ania, Pavel Imbri, Petru Radomir, Iancu Madincea, Pavel Gherghina, Paun Madincea, Pavel Rusmir, Iliă Pascotă, Nicolae Rugaci, Oprița Madincea, Floarea Rugaci, Maria Rugaci, Maria Gosta, Maria Corcan, Ilena Luca, Adam Rusmir, Paun Madincea, Ana Biroviția, Icoana Ania, Maria Duma, Iosif Tamas, Dumitru Ania, Traila Ania, Ilena Teleagă, Ioan Tamas, Maria Petruț, Vasile Petruț, Nicolae Luca, Pavel Gosta, Danilă Gosta, Iancu Gosta, Petru Gherghina, Pavel Luca, Stefan Pataru, Pavel Ania, Petru Ania, Afirm Jucu, George Țeicu, Irimia Țeicu, Adam Pascotă, Ana Cânda și Iosif Rugaci sub 1 cor., la olaltă 16 cor. 60 fil. Peste tot în bani gata 53 cor. 60 fil., iar în naturale vindute 50 cor. Suma totală 103 cor. 60 fil. Tuturor acestor evlavioși și stimați donatori, le educem cele mai profunde mulțămiri publice. Bunul Dumnezeu să-i învrednicească până la reșuflarea lor, cea mai de pe urmă a premerge cu astfel de exemple frumoase înaintea celor ce nu prea țin samă pe scopurile filantropice. Iar în lumea cea de veci, să-i învrednicească de aceste dulci și frumoase cuvinte a-le Domnului Nostru Isus Cristos: „Bine slugă bună și credincioasă, de puțin ai fost credincios eu peste mai multe te voi pune; mergi și intră în bucuria Domnului teu“. (Matei 25, 21.) Iar pe conducători lor să-i învrednicească bunul Dumnezeu, ca cu toată îndrăzneala să poată zice cu S. Apostol Pavel: „Iată-mă Doamne eu și toți fiii mei sufletesci, pre cari ai dat mie“. (Evrei cap 2, v. 12). Sânta Mănăstire „Valea Călugărului“ în 27 Ianuarie 1903. *Macarie Gușca*, monah.

Alegere de preot. Ni se scrie, că d-l *Ioan Popoviciu*, paroh în Valeapăii, a fost ales de paroh în Recița Montană.

Societatea de lectură „PETRU MAIOR“ din Budapesta invită la *Serata Musicală* împreună

cu *Daus*, ce se va ținea la 26 Februarie st. n. 1903 în sala cea mică a „Hotelului Royal“.

Himen. D-l *Cornel Jucu* din Lugoj, și-a încredințat de soție pe d-ra *Luisa Popoviciu*, nepoata concetațenei noastre v. d. M. Lichtneckert.

Convocare. Domnii acționari ai societății comerciale pe acții „Severineana“ se invită la a V. *adunare generală ordinară*, care se va ținea în Caransebeș la 19 Martie st. n. 1902 la 11 oare înainte de ameză, în sala Comunității de avere. *Obiectele adunării*: 1. Raportul direcțiunii și bilanțul pe anul 1902. 2. Raportul comitetului de supraveghiere. 3. Decisiune asupra celor de sub punct. 1, 2 și darea absolutivului. Caransebeș. în 15 Februarie 1903. *Ilie Curescu*, președinte. *Ioan Mihai*, secretariu. — *Observare.* Vot decisiv în adunarea generală au numai acei acționari, cari col. puțin cu 3 zile înainte de adunarea generală au depus la societate acțiunile transcrise pe ei cu cel puțin 3 luni înainte de adunarea generală (§. 25) și în cas de neparticipare la adunare și documentul de plenipotență.

Confesiunile străine în România. Conform unei statistice de curând făcute asupra diferitelor confesiuni din România, sunt în întreg **regatul**: 45,000 *rom.-catolici*, având un arhiepiscop, un episcop, 80 preoți și 69 biserici; 30,000 *protestanți*, având 12 biserici și 19 predicatori (preoți); numărul *evreilor*, nu scie cu siguranță, variind datele între 400,000 și 700,000, au însă 3 temple, 302 sinagoge și 103 rabi; *armenii* au 16 biserici și 17 preoți; *turcii*, în Dobrogea, au 305 moșee și 311 bogi (preoți).

Legenda Painginului cu cruce. Ci-că atunci, când pe Domnul Cristos l-au răstignit Jidovii, un paingin se sui pe crucea lui. Când ajunsese lângă capul lui Cristos se uită cu jele la el și-i zise: „Doamne, scii, că eu sunt lăsat de Dumnezeu, ca să sug sângele altor insecte, deci rogu-te, cu puterea ta cea dumnezească, fă ca eu să pot sug sângele acestor Jidovi spurcați și îndrăciți în suflet, cari nici acum, când v. d., că ești în cele din urmă ale tale, nu-ți dau pace, ci în neastâmpărul lor cel păcătos și acum te scuipe și te batjocuresc“. Cristos îl privi mulțămit și îi zise: „De așa vrea, nu ar putea să facă ci aceasta cu mine, ci ca să scie lumea, că și într'un paingin a fost mai multă bunăvoință față de mine, decât în poporul jidovesc, te binecuvânt și las, ca de azi înainte tu și toți urmașii tăi să aveți pe trupul vostru semnul acestei sfinte cruci, prin care omenimei s'a adus mântuire“. Painginul nu zise nimic, căci Cristos îi făcuse semn să se pogoară de pe cruce. Un Jidov îl luă în seamă și voi să calce pe el, căci cugeta în prostia lui, că va fi vre-un duh din ceea lume, venit întru ajutorul lui Cristos, căci până atunci nu aveau painginii cruce pe ei, dar când vră să-l calce, îi amorți piciorul, pe care îl ridicase să-și împlinească gândul, și până a trăit n'a putut călca cu acel picior, ci îl tărăia numai după celălalt. De-atunci între paingini sunt și de cei ce cruce. „*Gaz. Trans.*“

Mulțămită publică. Pentru participarea la înmormântare și pentru condolările primite din incidentul încetării din viață a neuitatei și scumpei mele soții *Maria Pepa*, născută *Figlarici*, — vin pe această cale a-mi exprima mulțămitele mele tuturor rudeniilor, amicilor și cunoscuților, precum și On. membrii ai corului dela „Reuniunea de cântări și muzică din Caransebeș”, cari au binevoit a cânta la actul înmormântării.

Armenis la 10 Februarie 1903 n.

Ilie Pepa, paroh gr. or. rom.

Bibliografia

Folosul și importanța (insemnătatea) meseriilor și a comerțului. De preotul lăncu Milu din Uzdin. Citită în adunarea Despărțământului Panciova al Asociațiunii pentru literatură română și cultura poporului român. la 11/24 Iunie 1902 în comuna Uzdin. Budapesta, 1903 Tipografia „Poporul Român” Strada Vörösmarty 60 a.

Școala și Familia, foaia pedagogică literară, apare la 1 și 15 zile fie-cărei luni Redactor responsabil: Ioan Darin. Cu concursul mai multor profesori, învățători și alți bărbați de școală. — Această foaie „se va ocupa cu toate chestiunile, ce aparțin pedagogiei teoretice și practice, precum și cu chestiuni de literatură și cu orice mișcare în cultura noastră generală”. O recomandăm învățătorilor și tuturor părinților. Abonamentul pe an 6 coroane. Apare în Brașov.

Lumina și Adeverul este titlul unei foi, ce apare în fie-care Duminică în Sajtény (comitatul Cianad). Prețul pe un an 4 cor., pe un pătrar de an 1 cor. În „Programul” foi cetim: „lata scopul ce-l urmărim dela edarea acestei foi. Voim să venim în ajutorul poporului român. Voim să venim în ajutorul țeranului român. Voim să venim în ajutorul preoției și învățătorimii noastre. Ne vom ocupa cu toate afacerile poporului referitoare la administrațiune, judecătore, biserică, școală și economie...”

Secta nazareană este o plagă pe biserica noastră. Combaterea și înfrângerea acestei secte este lucru greu atât pentru mulțimea învățăturilor ei eretice cât și pentru încăpăținarea cu care nazarenii (pocăiții) țin la aceste învățături bazate pe te miri ce citate fals scoase și rău interpretate din s. scriptură. O ușurare în privința această ofere broșura:

„**Dispute cu Nazarenii, I**”, apărută în editura noastră. Broșura, ce în mai multe dispute înfrânge învățături nazarene, constă din 4½ coale de tipariu fin, și vindem exemplarul **numai cu 10 cruceri** (+ portul postal) și — încât comunele bisericesci ar cumpăra mai multe exemplare spre împărțire între credincioși — chiar mai ieftin.

Tipografia și Librăria diecesană
în Caransebeș

Concurs

Pe baza ordinațiunii Venerabilului Consistoriu diecesan dtto 11 Novembre 1902 Nr. 4201 B. escriu concurs pentru înțregirea postului de paroh, devenit vacant prin moartea preotului Mihail Blidariu, în parohia de clasa III din comunitatea bisericească greco-orientală română **Prilipeț**, în protopresbiteratul Mehadiei, cu termen de 30 de zile dela prima publicare în „Foaia Diecesană”.

Emolumentele sunt:

1. Salariu anual de 600 coroane, în care se cuprind birul preotesc, botezurile, înmormântările umbliarea cu apa sfințită la Botezul Domnului, înainte de prasnice și alte datorințe preotesci.

2. Sesiunea parohială, constătătoare din 33 jugere și 1394°□, pământ parte arătoriu, parte fenuț.

3. Folosirea casei, curții și grădinei parohiale, eventual pentru toate aceste un equivalent computat în bani.

4. Alte venituri după funcțiuni preotesci îndatinat.

Doritorii de a ocupa acest post au ași substerne recursele lor, instruate conform Statutului organic și Regulamentului pentru parohii, adresate comitetului parohial, subscrisului protopresbiter tractual, la Orșova, până la termenul indegetat și amăsurat §-lui 18 din acelaș regulament, pe lângă prealabila mea încunoscitoare, a se prezenta în vre-o Duminică sau serbătoare, la serviciul de dimineață și la S. Liturgie, spre ași arăta desteritatea în tipicu, cântare și oratoria.

Orșova, în 23 Ianuarie 1903.

1—3 [9]

Mihail Popoviciu
protopresbiter.

Premiat cu diplomă de onoare și cu medalie de aur
în Bucuresci, și 2 medalii de argint

Eugeniu I. Spang,

auritoriu de biserică și constructor
de altare

Timișoara-Fabrică strada Burcus Nr. 10. în casa proprie.

Primesce spre esecutare și eteptuire cât se poate mai frumos și mai ef-tin ori-ce construcțiune de biserică.

Face ori-cărei comune bisericesci desemnuri și planuri pentru tēmplo, tronuri, morminte sante și specificațiuni de spese fără plată.

Pentru comande se roagă

3—6 [5]

cu deosebită stimă:

Eugeniu I. Spang